

JAK SAMORZĄD MOŻE WSPIERAĆ SZKOŁY?

Informacje o nowym systemie
wspomagania pracy szkół

JAK SAMORZĄD MOŻE WSPIERAĆ SZKOŁY?

Informacje o nowym systemie
wspomagania pracy szkół

Wydawca:

Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
tel. +48 22 345 37 00
ore@ore.edu.pl

Publikacja powstała w ramach projektu

„System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganii szkół”

Autorzy:

Bożena Kula, Barbara Krawczyk, Jarosław Kordziński, Violetta Pulwarska

Redakcja merytoryczna:

Joanna Soćko, Anna Gocłowska

Redakcja techniczna:

Dorota Nawalany

Warszawa 2015

Nakład: 5 000 egz.

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Egzemplarz bezpłatny

Przygotowanie do druku, druk i oprawa:

www.pracowniacc.pl

Spis treści

Wstęp	5
Zadania samorządu terytorialnego wobec szkół i placówek oświatowych	6
W trosce o jakość edukacji.....	8
Wymagania państwa wobec szkół i placówek oświatowych	12
Dlaczego nauczyciele powinni się doskonalić?	36
Nowy model wspomagania pracy szkół	37
Zmiany w przepisach prawa	39
Działania Ośrodka Rozwoju Edukacji	41
Działania prowadzone przez samorządy terytorialne	43
Dlaczego lokalna polityka oświatowa?	45
Dobre praktyki	48

Szanowni Państwo!

Nie będzie przesadą twierdzenie, że edukacja w znaczący sposób wpisuje się w lokalną politykę każdej jednostki samorządu terytorialnego w Polsce. Samorządy niejednokrotnie dowiodły, że są głęboko zainteresowane przyszłością swoich szkół i placówek poprzez kompleksowe podejście do procesu rozwoju ucznia i doskonalenia zawodowego nauczyciela. Jest to niezbędne, aby szkoły sprostały wyzwaniom dynamicznie zmieniającego się świata oraz spełniły w pełni oczekiwania wszystkich zainteresowanych osób, a nade wszystko społeczności lokalnej.

Dobra szkoła XXI wieku musi uwzględniać kontekst, w jakim przyszło jej funkcjonować. Powinna wyposażać uczniów w wiedzę i umiejętności, które będą im potrzebne w bliskiej przyszłości, a także pomagać odnaleźć się w nowych realiach i radzić sobie z nowymi wymaganiami i obowiązkami. Powinna też przygotowywać do uczenia się przez całe życie, aby młodzi ludzie mogli odnosić sukcesy osobiste i zawodowe w szybko zmieniających się warunkach na rynku pracy. Rolą szkoły jest także uczenie mądrego rozwiązywania problemów i wyciągania wniosków z porażek.

Co zrobić, aby szkoła mogła wypełnić wszystkie te zadania? Jak sprawić, aby mogła się rozwijać? Jakiego wsparcia potrzebuje szkoła? A jakiego wsparcia potrzebują nauczyciele? Na te pytania próbujemy odpowiedzieć w niniejszej publikacji. Ma ona formę zwięzłego przekazu na temat, jak jednostki samorządu terytorialnego mają wspierać szkoły oraz jakie – w związku z tym – stoją przed nimi wyzwania. W publikacji zostały zamieszczone też przykłady skutecznych rozwiązań. Mamy nadzieję, że wszystkie informacje okażą się pomocne i przyczynią się do skutecznego i efektywnego wspomagania pracy szkół i placówek.

Joanna Soćko, Anna Goćłowska

Zadania samorządu terytorialnego wobec szkół i placówek oświatowych

Co to znaczy, że jednostka samorządu terytorialnego prowadzi publiczne szkoły i placówki oraz odpowiada za ich działalność?

To znaczy, że zadania samorządu terytorialnego w zakresie działalności oświatowej są organizowane i realizowane w sposób właściwy, a szkoły i placówki są wspomagane z należytą starannością.

Art. 16.2. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, że „Samorząd terytorialny uczestniczy w sprawowaniu władzy publicznej. Przysługującą mu w ramach ustaw istotną część zadań publicznych samorząd wykonuje w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność”.

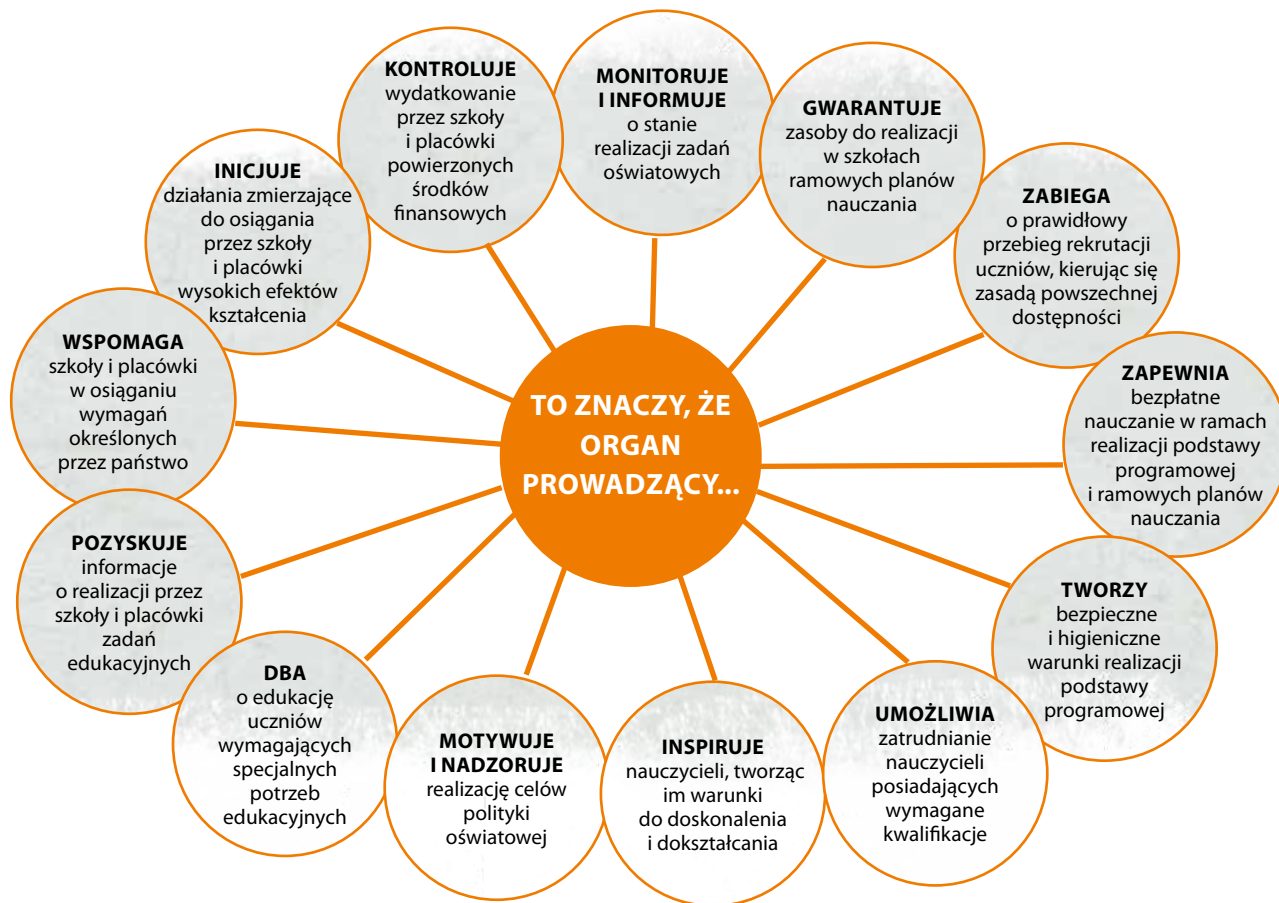
Art. 5 i art. 5a Ustawy o systemie oświaty mówi, że do najważniejszych zadań jednostki samorządu terytorialnego jako organu prowadzącego publiczną szkołę lub placówkę należą:

- zapewnienie warunków działania szkoły lub placówki, w tym bezpiecznych i higienicznych warunków nauki, wychowania i opieki;
- zapewnienie warunków umożliwiających stosowanie specjalnej organizacji nauki i metod pracy dla dzieci i młodzieży objętych kształceniem specjalnym;
- wykonywanie remontów obiektów szkolnych oraz zadań inwestycyjnych w tym zakresie;
- zapewnienie obsługi administracyjnej, w tym prawnej, obsługi finansowej i obsługi organizacyjnej szkoły lub placówki;
- wyposażenie szkoły lub placówki w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do pełnej realizacji programów nauczania, programów wychowawczych, przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów oraz wykonywania innych zadań statutowych.

Zgodnie z art. 70a ust 1. Ustawy Karta Nauczyciela, zadaniem organu prowadzącego jest wspomaganie szkół i placówek: „W budżetach organów prowadzących szkoły wyodrębnia się środki na dofinansowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli z uwzględnieniem doradztwa metodycznego w wysokości 1% planowanych rocznych środków przeznaczonych na wynagrodzenia osobowe nauczycieli”.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli pomiędzy budżety poszczególnych wojewodów, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków stanowi, że Organ prowadzący opracowuje na każdy rok budżetowy plan dofinansowania form doskonalenia zawodowego nauczycieli (...), biorąc pod uwagę wnioski dyrektorów szkół i placówek”.

Jednostka samorządu terytorialnego prowadzi publiczną szkołę lub placówkę i jest odpowiedzialna za jej działalność...

W trosce o jakość edukacji

W trosce o budowanie wysokiej jakości polskiej edukacji, państwo sformułowało jednolite wymagania¹ dla wszystkich szkół i placówek. Wyznaczają one pożądany stan w systemie oświaty, a jednocześnie pozwalają na kreowanie polityki oświatowej zarówno na poziomie centralnym, jak i regionalnym czy lokalnym. Informacje dotyczące poziomu spełniania wymagań szkoły i placówki są pozyskiwane w wyniku zewnętrznego nadzoru pedagogicznego², opartego na jednolitych w całym kraju narzędziach i procedurach. Ważnym źródłem informacji są raporty z ewaluacji zewnętrznej, gdyż pozwalają podejmować trafne decyzje dotyczące doskonalenia pracy w badanej szkole/placówce, a także umożliwiają organom prowadzącym **uchwycić dominujące tendencje, zidentyfikować jej mocne i słabe strony**. Informacje zawarte w raportach, łącznie z otrzymywanymi corocznie wynikami egzaminów zewnętrznych i wskaźnikami edukacyjnej wartości dodanej (EWD), mogą być podstawą diagnozy stanu lokalnej oświaty, która z kolei da początek strategicznemu podejściu do zadań oświatowych i wskaże **pożądane kierunki wspierania szkół w ich rozwoju**.

RAPORTY z ewaluacji zewnętrznej są dostępne na **www.npseo.pl**

W kierunku jakości

8 Zadania oświatowe, realizowane obowiązkowo przez jednostki samorządu terytorialnego (gminę, powiat i samorzady województw), stanowią w obecnej chwili przedmiot zainteresowania społecznego. Różne środowiska (uczniowie, rodzice, nauczyciele, nadzór pedagogiczny, pracodawcy, media) oczekują od samorządu, że stworzy odpowiednie warunki do funkcjonowania dobrej i nowoczesnej szkoły. Zwykle wiąże się to z zapewnieniem odpowiednich nakładów finansowych, m.in. na modernizację bazy, prowadzenie zajęć dodatkowych, realizację projektów, doskonalenie zawodowe nauczycieli. W efekcie udział finansowy zadań oświatowych w budżecie organów prowadzących jest wysoki i zwykle stanowi jedną z pierwszych pozycji na liście wydatków. Staje się więc koniecznością efektywne wykorzystanie środków budżetowych przeznaczonych na oświatę i osiągnięcie satysfakcjonujących wyników.

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 6 sierpnia 2015 r. w sprawie wymagań wobec szkół i placówek (Dz. U. 2015, poz. 1214).

² Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 sierpnia 2015 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz.U. 2015 poz. 1270).

Skąd wiemy, jak pomóc szkołom w osiągnięciu wyższej jakości pracy?

Ocena jakości edukacji w podległych szkołach i placówkach zmusza samorządy do podjęcia działań badawczych, analitycznych i diagnostycznych. Przychodzi im w tym z pomocą nadzór pedagogiczny, którego celem jest diagnoza działalności szkół i placówek oświatowych, aby umożliwić im doskonalenie jakości pracy, a tym samym tworzenie jak najlepszych warunków do rozwoju uczniów. Rzetelnej diagnozie stanu oświaty może posłużyć uważna analiza i interpretacja danych (a nie jedynie poziomów spełnienia), śledzenie tendencji w zakresie uzyskiwanych efektów, a także badanie informacji własnych, czy też uważna obserwacja środowiska lokalnego.

Identyfikacja zasobów, możliwości, potrzeb

Arkusze organizacji szkół, roczne sprawozdania z realizacji zadań oświatowych

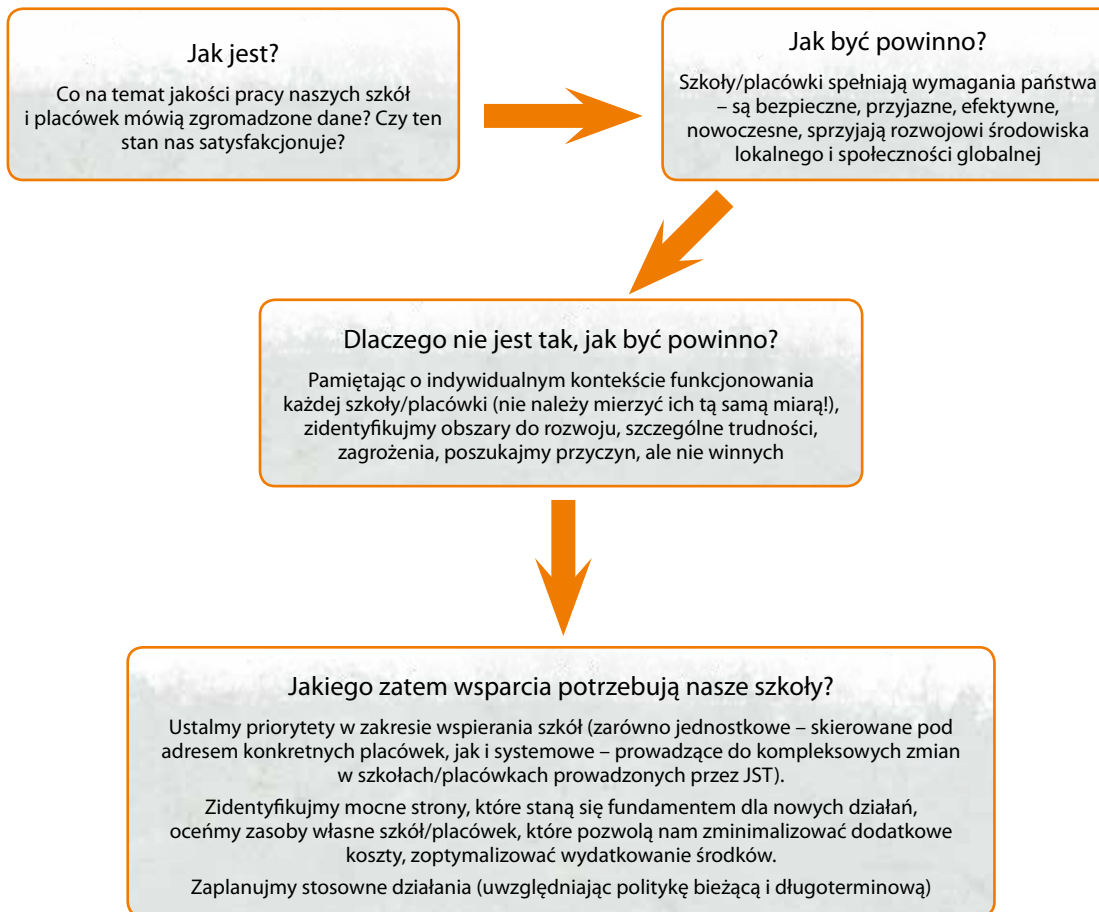
Wyniki nadzoru pedagogicznego (raporty z ewaluacji zewnętrznej, protokoły kontroli, wyniki monitorowania, częściowe oceny pracy dyrektorów szkół)

Głos środowiska lokalnego – opinie rodziców (skargi, wnioski, interwencje), absolwentów, nauczycieli, podmiotów współpracujących ze szkołą

Wyniki egzaminów zewnętrznych, wskaźniki edukacyjnej wartości dodanej

Polityka oświatowa w gminie to rozpoznawanie lokalnych potrzeb i możliwości w dziedzinie oświaty, aby stworzyć odpowiednie warunki finansowe, administracyjne i organizacyjne służące wielostronnemu rozwojowi młodego pokolenia mieszkańców gminy.
(S. Wlazło, *Polityka oświatowa w gminie*, ORE, Warszawa 2011)

Od diagnozy do zmiany

Państwo stawia wobec instytucji edukacyjnych wysokie wymagania, aby mogły one jak najpełniej przygotować uczniów do stojących przed nimi wyzwań. Mają one inspirować do prowadzenia działań, które **rozbudzą gotowość współpracy, nauczą rozwiązywania problemów, przygotują do uczenia się przez całe życie**. Wszystkie przedszkola, szkoły i placówki oświatowe powinny dążyć do spełnienia tych wymagań, biorąc pod uwagę specyfikę, możliwości i uwarunkowania swojej placówki. Ogólna formuła daje podmiotom **autonomię** w wytyczeniu kierunków pracy zgodnych z ich potrzebami i możliwościami. Odpowiadając na wyzwania współczesności, należy analizować swoją pracę, wyciągać wnioski, wspomagać w podejmowaniu odpowiedzialnych decyzji służących rozwojowi.

WYMAGANIE

1

SZKOŁA LUB PLACÓWKA REALIZUJE KONCEPCJĘ PRACY UKIERUNKOWANĄ NA ROZWÓJ UCZNIÓW

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

Szkoła lub placówka działa zgodnie z przyjętą przez radę pedagogiczną własną koncepcją pracy, która uwzględnia potrzeby rozwojowe uczniów, specyfikę pracy szkoły lub placówki oraz zidentyfikowane oczekiwania środowiska lokalnego.

Koncepcja pracy szkoły lub placówki jest znana uczniom i rodzicom i przez nich akceptowana.

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE WYSOKIM

Koncepcja pracy szkoły lub placówki została przygotowywana we współpracy z uczniami i rodzicami, może być w razie potrzeby wspólnie modyfikowana oraz realizowana.

Co jest istotą wymagania?

- Określenie wspólnych wartości i celów ważnych z punktu widzenia ucznia, rodzica, społeczności lokalnej.
 - Budowanie wśród wszystkich podmiotów życia szkolnego postawy współodpowiedzialności za realizację postawionych zadań.
 - Refleksja nad koncepcją w perspektywie działań indywidualnych i ogólnoszkolnych, wynikających ze zmieniających się uwarunkowań społecznych.
 - Występowanie kluczowych idei (ważnych z punktu widzenia społeczeństwa XXI wieku) w działaniach podejmowanych przez szkołę.
 - Budowanie indywidualnego wizerunku szkoły jako miejsca przyjaznego i atrakcyjnego dla uczniów, oraz jednocześnie umacnianie jej pozycji w środowisku lokalnym.
 - Dążenie do nieustannego rozwoju i doskonalenia, również w kontekście wymagań państwa.
-

Zastanówmy się, jak to wygląda u nas

1. W jakim kontekście funkcjonują nasze szkoły? Jakie są specyficzne potrzeby naszego środowiska, a także jego oczekiwania, możliwości i uwarunkowania?
 2. Na ile koncepcje pracy szkół uwzględniają zdiagnozowane potrzeby naszej społeczności lokalnej? Czy sprzyjają one jej rozwojowi?
 3. W jakim stopniu koncepcje pracy naszych szkół/placówek są spójne z lokalną polityką edukacyjną? Czy uwzględniają one aktualne potrzeby rynku pracy?
 4. Co świadczy o tym, że realizacja zadań wpisanych w koncepcje pracy szkół przynosi zamierzone efekty?
-

Co możemy zyskać wspierając szkoły w realizacji tego wymagania?

1. Spójne koncepcje pracy szkół skupią całe środowisko lokalne wokół wspólnego celu, jakim jest budowanie kapitału społecznego przez kształcenie kolejnych pokoleń dla dobra społeczności lokalnej.
2. Rozwój szkoły będzie nie tylko spełnieniem jej aspiracji, ale też stanie się nieodłącznym elementem lokalnej polityki oświatowej.
3. Informacja o stanie zadań oświatowych będzie spójna z lokalną polityką oświatową, przy jednoczesnym uwzględnieniu specyfiki szkół/placówek (etapu edukacyjnego, typu kształcenia, uwarunkowań mikro itp.).
4. Powiązanie koncepcji pracy szkół z lokalną polityką oświatową uzasadni planowanie i zapewni optymalizację środków na oświatę.
5. Decyzje organu wykonawczego staną się dla organu stanowiącego jasne i zasadne.

WYMAGANIE

2

PROCESY EDUKACYJNE SĄ ZORGANIZOWANE W SPOSÓB SPRZYJAJĄCY UCZENIU SIĘ

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

Planowanie procesów edukacyjnych w szkole lub placówce służy rozwojowi uczniów. Uczniowie znają cele uczenia się oraz formułowane wobec nich oczekiwania. Informowanie o postępach uczniów w nauce oraz ocenianie pomagają im się uczyć i planować indywidualny rozwój. Motywowanie uczniów przez nauczycieli do aktywnego uczenia się oraz wspieranie ich w trudnych sytuacjach tworzy atmosferę sprzyjającą uczeniu się. Stosowanie przez nauczycieli różnorodnych metod pracy zgodnie z potrzebami ucznia, grupy i oddziału. Kształtowanie przez nauczycieli u uczniów umiejętności uczenia się.

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE WYSOKIM

Planowanie procesów edukacyjnych w szkole lub placówce służy rozwojowi uczniów. Uczniowie znają cele uczenia się oraz formułowane wobec nich oczekiwania. Informowanie ucznia o jego postępach w nauce oraz ocenianie pomagają uczniom uczyć się i planować indywidualny rozwój. Nauczyciele motywują uczniów do aktywnego uczenia się i wspierają ich w trudnych sytuacjach, tworząc atmosferę sprzyjającą uczeniu się. Nauczyciele stosują różnorodne metody pracy dostosowane do potrzeb ucznia, grupy i oddziału. Nauczyciele kształtują u uczniów umiejętność uczenia się.

Co jest istotą wymagania?

- Planowanie procesu edukacyjnego na wszystkich jego poziomach (arkusz organizacji, ramowe plany nauczania, plany dydaktyczne nauczycieli), stosownie do obowiązujących przepisów prawa, z jednoczesnym uwzględnieniem zdiagnozowanych potrzeb każdego uczącego się.
 - Upodmiotowienie ucznia w procesie edukacyjnym – odejście od nauczania na rzecz tworzenia optymalnych warunków sprzyjających uczeniu się poprzez doświadczanie, poszukiwanie, badanie, rozwiązywanie problemów, wnioskowanie pod dyskretnym kierunkiem profesjonalnego nauczyciela.
 - Kompleksowe wdrażanie oceniania kształtującego poprzez uświadamianie celów i formułowanie oczekiwań, śledzenie postępów i udzielanie konstruktywnej informacji zwrotnej na każdym etapie uczenia się, pomoc uczniowi w określaniu jego mocnych i słabych stron, a co za tym idzie w planowaniu dalszego rozwoju, a także wzmacnianie, zauważanie i docenianie sukcesów.
-

Zastanówmy się, jak to wygląda u nas

1. Czy przedstawiane przez dyrektorów szkół arkusze organizacji są zgodne z obowiązującymi przepisami prawa? Na ile uwzględniają one zdiagnozowane potrzeby każdego uczącego się?
 2. Co świadczy o tym, że w naszych szkołach najważniejszy jest uczeń? Czy dzieci/młodzież chętnie uczestniczą w zajęciach? Jaka jest frekwencja na zajęciach, które finansujemy?
 3. Jak często widzimy naszych uczniów uczących się w naturalnym środowisku, czyli wśród społeczności lokalnej?
 4. Czy nasze szkoły są innowacyjne? Po jakie nowatorskie rozwiązania sięgają nauczyciele?
-

Co możemy zyskać wspierając szkoły w realizacji tego wymagania?

1. Właściwa organizacja publicznej szkoły/placówki zapewni realizację zadań obligatoryjnych.
2. Dzieci i młodzież będą chętnie uczestniczyć w zajęciach prowadzonych przez szkoły, co wpłynie nie tylko na ich ogólny rozwój, ale ograniczy także występowanie problemów natury wychowawczej (wagary, niewłaściwe spędzanie wolnego czasu itp.).
3. Rodzice będą zadowoleni, że uwzględniono potrzeby edukacyjne ich dzieci w organizacji pracy szkół i placówek.
4. Atrakcyjna oferta szkół i placówek będzie odpowiadać potrzebom środowiska i wyzwaniom rozwijającego się świata.
5. Szkoły prowadzone przez samorząd staną się konkurencyjne na regionalnym rynku edukacyjnym.

WYMAGANIE

3

UCZNIOWIE NABYWAJĄ WIADOMOŚCI I UMIEJĘTNOŚCI OKREŚLONE W PODSTAWIE PROGRAMOWEJ

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

W szkole lub placówce realizowana jest podstawa programowa z uwzględnieniem osiągnięć uczniów z poprzedniego etapu edukacyjnego.

Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej, co pozwoli im zastosować je w praktyce do rozwiązywania zadań i problemów.

Podstawa programowa jest realizowana z wykorzystaniem zalecanych warunków i sposobów jej realizacji.

W szkole lub placówce monitoruje się i analizuje osiągnięcia każdego ucznia, z uwzględnieniem jego możliwości rozwojowych, a także formułuje się i wdraża wnioski z tych analiz.

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE WYSOKIM

Wdrażane wnioski z monitorowania i analizowania osiągnięć uczniów przyczyniają się do wzrostu efektów uczenia się i osiągania różnorodnych sukcesów edukacyjnych uczniów.

Wyniki analizy osiągnięć uczniów, w tym uczniów, którzy ukończyli dany etap edukacyjny, potwierdzają skuteczność podejmowanych działań dydaktyczno-wychowawczych.

Co jest istotą wymagania?

- Uwzględnianie w codziennej pracy z uczniami elementów podstawy programowej i ujmowanie w tym procesie zadań szkoły, celów ogólnych, umiejętności i wiedzy przedmiotowej.
- Wykorzystywanie zalecanych warunków i sposobów realizacji podstaw programowych jako wyznaczników organizacyjnych, służących budowaniu optymalnego środowiska, sprzyjającego uczeniu się.
- Znajomość podstawy programowej poprzednich i następnych etapów kształcenia i nadbudowywanie na istniejących już fundamentach nowej wiedzy i umiejętności uczniów.
- Monitorowanie realizacji podstawy (nabywania stosownej wiedzy i umiejętności) w perspektywie każdego ucznia.
- Współpraca nauczycieli i uczniów w procesie uczenia się, tworzenie warunków do osiągnięcia różnorodnych sukcesów i ich świętowania.
- Budowanie u uczniów odpowiedzialności za proces uczenia się.
- Kształtowanie u uczniów kluczowych umiejętności XXI wieku, zwiększających ich szanse na sukces na kolejnych etapach edukacyjnych oraz na rynku pracy.

Zastanówmy się, jak to wygląda u nas

1. Jakie są efekty kształcenia w naszych szkołach? Czy ten stan nas satysfakcjonuje?
2. Jakie podejmujemy działania, aby zapewnić szkołom właściwe warunki do realizacji treści i celów wynikających z podstawy programowej?
3. Co wskazuje na to, że nauczyciele efektywnie (i z pożytkiem dla uczniów) wykorzystują bazę i wyposażenie szkoły?
4. Co wiemy o sukcesach uczniów i nauczycieli? Czy je dostrzegamy i nagradzamy?
5. Co świadczy o tym, że absolwenci naszych szkół z powodzeniem kontynuują naukę i odnoszą sukcesy na rynku pracy?

Co możemy zyskać wspierając szkoły w realizacji tego wymagania?

1. Rosnąca efektywność pracy naszych szkół/placówek (potwierdzona wynikami egzaminów zewnętrznych, wskaźnikami EWD, osiągnięciami w różnorodnych konkursach) da nam poczucie właściwie prowadzonej polityki edukacyjnej i postępu w tym zakresie.
2. Dzieci i młodzież z powodzeniem będą kontynuować naukę na kolejnych etapach w naszych szkołach/placówkach (nie będą się przenosić do szkół konkurencyjnych).
3. Ponadregionalne osiągnięcia i sukcesy uczniów i nauczycieli będą promocją środowiska lokalnego na szerszym polu.
4. Stała troska o bezpieczną i nowoczesną bazę szkół oraz innowacyjne wyposażenie zaowocuje wzrostem efektywności pracy szkół i utwierdzi w przekonaniu o właściwym wydatkowaniu środków.

WYMAGANIE

4

UCZNIOWIE SĄ AKTYWNI

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

Nauczyciele stwarzają sytuacje, które mają zachęcać każdego ucznia do podejmowania różnorodnych aktywności. Uczniowie angażują się na zajęciach w szkole lub placówce i chętnie w nich uczestniczą. Uczniowie współpracują ze sobą podczas realizacji przedsięwzięć zaproponowanych przez samorząd uczniowski.

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE WYSOKIM

Uczniowie inicjują i realizują różnorodne działania na rzecz własnego rozwoju, rozwoju szkoły lub placówki oraz społeczności lokalnej i angażują w nie inne osoby.

Co jest istotą wymagania?

- Świadome budowanie przestrzeni do aktywności uczniów (zarówno na lekcjach, jak i na zajęciach pozalekcyjnych) poprzez umożliwianie im wpływu na organizację procesu uczenia się.
 - Stosowanie w procesie edukacyjnym aktywizujących metod nauczania, dzięki którym uczeń bada, docieka, odkrywa, formułuje sądy i wnioskuje.
 - Kształcenie umiejętności komunikacyjnych i organizacyjnych.
 - Wyzwalanie w uczniach kreatywności, kształtowanie aktywnej postawy wobec rzeczywistości, postawy wspierającej tworzenie się społeczeństwa obywatelskiego.
 - Zgłaszanie i podejmowanie przez uczących się różnorodnych inicjatyw na rzecz szkoły, kolegów i koleżanek, środowiska lokalnego.
-

Zastanówmy się, jak to wygląda u nas

1. Co wskazuje na to, że dzieci i młodzież są aktywni, samodzielni i kreatywni?
 2. Jak często my, władze samorządowe, oddajemy głos młodzieży? Czy umożliwiamy im, aby wpływali na to, co dzieje się w środowisku? Czy wspieramy ich inicjatywy?
-

Co możemy zyskać wspierając szkoły w realizacji tego wymagania?

1. Dzieci i młodzież chętnie będą się włączać w różnorodne działania na rzecz środowiska lokalnego, przejmując tym samym odpowiedzialność za rozwój swojej „małej ojczyzny”.
2. Młodzież poczuje się integralnym elementem środowiska lokalnego, będzie chętnie podejmowała współpracę z dorosłymi mieszkańcami regionu.
3. Kreatywność młodych ludzi i zdolność do podejmowania samodzielnych pomysłów przyniesie nowe rozwiązania, wzbogaci i ożywi codzienne funkcjonowanie środowiska.
4. Będziemy mogli liczyć na aktywny udział dzieci i młodzieży w planowanych i proponowanych przez nas działaniach, służących kształtowaniu pożądanych postaw i wartości (patriotycznych, obywatelskich, społecznych, kulturalnych).

WYMAGANIE

5

KSZTAŁTOWANE SĄ POSTAWY I RESPEKTOWANE NORMY SPOŁECZNE

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

Szkoła lub placówka realizuje działania wychowawcze i profilaktyczne, które są dostosowane do potrzeb uczniów i środowiska.

Działania szkoły lub placówki zapewniają uczniom bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne, a relacje między wszystkimi członkami społeczności szkolnej są oparte na wzajemnym szacunku i zaufaniu.

Zasady postępowania i współżycia w szkole lub placówce są wcześniej uzgodnione i przestrzegane przez uczniów, pracowników szkoły i rodziców.

W szkole lub placówce są realizowane działania antydyskryminacyjne obejmujące całą społeczność szkoły lub placówki.

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE WYSOKIM

W szkole lub placówce, wspólnie z uczniami i rodzicami, analizuje się podejmowane działania wychowawcze i profilaktyczne, w tym mające na celu eliminowanie zagrożeń oraz wzmacnianie właściwych zachowań.

Następnie ocenia się ich skuteczność oraz, w razie potrzeby, je się modyfikuje.

Co jest istotą wymagania?

- Zapewnienie wszystkim podmiotom życia szkolnego (uczniom, nauczycielom, pracownikom niepedagogicznym, rodzicom) bezpieczeństwa fizycznego i psychicznego.
 - Budowanie powszechnej postawy szacunku, otwartości, tolerancji i zaufania.
 - Wspólne ustalenie i konsekwentne przestrzeganie obowiązujących norm i zasad.
 - Wskazywanie uczniom mechanizmów, jakie istnieją w demokracji, które umożliwiają im aktywne funkcjonowanie, wdrażają do samorządności, oraz stwarzanie sytuacji, w których uczniowie mogą doświadczać różnych ról społecznych.
 - Włączanie całej społeczności szkolnej w proces ustalania, modyfikowania, analizowania głównych kierunków pracy wychowawczej.
-

Zastanówmy się, jak to wygląda u nas

1. Co świadczy o tym, że uczniowie, nauczyciele, pracownicy niepedagogiczni czują się bezpieczni i są szanowani?
 2. Jakie działania podejmujemy w celu zapewnienia wszystkim podmiotom szkolnym bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego, socjalnego (modernizacja bazy, bezpieczny dowóz, opieka świetlicowa, stypendia socjalne)?
 3. Jakie działania systemowe (programy profilaktyczne, kampanie społeczne, projekty) proponują instytucje zewnętrzne, które mają wspierać nasze szkoły w zapobieganiu zagrożeniom oraz promować pożądane zachowania?
 4. Jakie lokalne przedsięwzięcia pomagają wdrażać naszych uczniów do samorządności i stwarzają okazję, aby mogli oni doświadczać różnych ról społecznych? Czy funkcjonuje u nas młodzieżowa rada miasta/gminy?
-

Co możemy zyskać wspierając szkoły w realizacji tego wymagania?

1. Poczucie bezpieczeństwa fizycznego i emocjonalnego wpłynie na wzrost motywacji do działania (związanego z uczeniem się, nauczaniem, rzetelnym spełnianiem obowiązków), zwiększy szansę na wzrost efektów uczenia się, zapewni właściwą atmosferę i wpłynie na pozytywne relacje pomiędzy wszystkimi podmiotami życia szkolnego, a przez to i społecznego.
2. Przez ograniczenie bądź zniwelowanie negatywnego wpływu czynników pozadydaktycznych na osiągnięcia uczniów zmniejszymy natężenie występujących w środowisku problemów wychowawczych oraz ryzyko pojawiania się nowych zagrożeń.
3. Kształtowanie pożądanych postaw i zachowań w środowisku szkolnym, spójnych z obowiązującymi normami, zaowocuje w przyszłości właściwymi postawami dorosłych członków społeczności lokalnej (postawy oparte na wzajemnym szacunku, tolerancji, zaufaniu).
4. Zaangażowanie młodych ludzi w wolontariat, działalność charytatywną, pozytywne kampanie społeczne zbuduje społeczność obywateli odpowiedzialnych za drugiego człowieka, wrażliwych na potrzeby starszych, niepełnosprawnych, czy osób będących w trudnej sytuacji materialnej.

WYMAGANIE

6

SZKOŁA LUB PLACÓWKA WSPOMAGA ROZWÓJ UCZNIÓW, UWZGLĘDNIAJĄC ICH INDYWIDUALNĄ SYTUACJĘ

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

W szkole lub placówce rozpoznaje się możliwości psychofizyczne i potrzeby rozwojowe, sposoby uczenia się oraz sytuację społeczną każdego ucznia.

Zajęcia rozwijające zainteresowania i uzdolnienia uczniów, a także zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze i specjalistyczne są organizowane z myślą o uczniach wymagających szczególnego wsparcia w rozwoju lub pomocy psychologiczno-pedagogicznej, zaś zajęcia rewalidacyjne dla uczniów niepełnosprawnych są odpowiednie do rozpoznanych potrzeb każdego ucznia.

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE WYSOKIM

W szkole lub placówce są prowadzone działania mające na celu indywidualizację procesu edukacji w odniesieniu do każdego ucznia.

Szkoła pomaga przezwyciężyć trudności ucznia wynikające z jego sytuacji społecznej. W opinii uczniów oraz ich rodziców wsparcie otrzymywane w szkole lub placówce odpowiada ich potrzebom.

Co jest istotą wymagania?

- Systematyczne rozpoznawanie potrzeb każdego ucznia, zmieniających się dość często, i ustalanie w dialogu z nim/lub jego rodzicami/opiekunami celów rozwojowych w krótszej i dłuższej perspektywie.
 - Różnicowanie celów zajęć, metod uczenia się/nauczania, wymagań i stawianych oczekiwań w taki sposób, aby każdy uczeń mógł robić postępy na miarę swoich możliwości i miał poczucie odniesionego sukcesu.
 - Tworzenie warunków do rozwoju talentów i pasji oraz przezwyciężanie specyficznych trudności w nauce.
 - Przeciwdziałanie jakimkolwiek formom wykluczenia (np. ze względu na status społeczny czy ekonomiczny), specyficznym dla grup dziecięcych i młodzieżowych.
 - Powszechne podejmowanie działań antydyskryminacyjnych zarówno profilaktycznych, jak i będących odpowiedzią na zdiagnozowane problemy.
-

Zastanówmy się, jak to wygląda u nas

1. Jakie działania podejmujemy jako organ prowadzący szkołę, aby każdemu uczniowi umożliwić indywidualny rozwój stosownie do jego możliwości i predyspozycji (optymalna liczebność klas, oferta zajęć dodatkowych – rozwijających, wyrównawczych i specjalistycznych, etat pedagoga, psychologa szkolnego)?
 2. Jak dużą grupę uczniów obejmujemy specjalną opieką (dydaktyczną, psychologiczną, socjalną)?
 3. Co wskazuje na to, że przekazywane przez nas środki są wykorzystywane w sposób efektywny, a wszyscy uczniowie traktowani są w szkole indywidualnie?
-

Co możemy zyskać wspierając szkoły w realizacji tego wymagania?

1. Wydatkowanie środków na oświatę jest zoptymalizowane, dzięki czemu można wyrównywać szanse edukacyjne, w coraz większym stopniu uwzględniając faktyczne potrzeby uczniów oraz wpływać na zadowolenie ich rodziców.
2. Finansowanie różnorodnych form pomocy (pedagogicznej, psychologicznej, socjalnej) buduje u wszystkich członków społeczności lokalnej poczucie bezpieczeństwa, podnosi ich poziom zadowolenia, daje poczucie spełnienia i szansy na sukces (na miarę indywidualnych możliwości).
3. Inwestowanie w różnorodne zajęcia rozwijające zainteresowania i pasje dzieci i młodzieży zaowocuje ich licznymi sukcesami, które staną się istotnym elementem promocji środowiska lokalnego na szerszym forum.
4. Podejmowanie przez szkoły świadomych (zgodnych ze zdiagnozowanymi w środowisku problemami społecznymi) działań antydyskryminacyjnych zniweluje przypadki odrzucenia, nietolerancji, dyskryminacji, co wzmocni integrację mieszkańców i sprawi, że każdy z nich będzie czuł się pełnoprawnym obywatelem zaangażowanym w budowanie lokalnej wspólnoty.

WYMAGANIE

7

NAUCZYCIELE WSPÓŁPRACUJĄ W PLANOWANIU I REALIZOWANIU PROCESÓW EDUKACYJNYCH

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

Nauczyciele, w tym także ci, którzy pracują w jednym oddziale, współpracują ze sobą przy planowaniu, organizowaniu, realizowaniu i modyfikowaniu procesów edukacyjnych. Nauczyciele pomagają sobie nawzajem i wspólnie rozwiązują problemy.

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE WYSOKIM

Nauczyciele pomagają sobie nawzajem w ewaluacji i doskonaleniu pracy własnej. Wprowadzanie zmian dotyczących przebiegu procesów edukacyjnych (planowanie, organizacja, realizacja, analiza i doskonalenie) następuje w wyniku ustaleń między nauczycielami.

Co jest istotą wymagania?

- Zespołowe organizowanie, modyfikowanie i realizacja procesów edukacyjnych.
 - Wspieranie się wzajemnie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów.
 - Wzajemne uczenie się, wymiana doświadczeń i pomysłów.
 - Dostrzeganie wartości w pracy zespołowej i świadome doskonalenie form współdziałania.
 - Skupienie się na wspólnym celu, jakim jest wszechstronny, interdyscyplinarny rozwój ucznia.
-

Zastanówmy się, jak to wygląda u nas

1. Jaki procent środków przeznaczonych na doskonalenie nauczycieli jest wydatkowany na szkolenia i warsztaty dla całych rad pedagogicznych, w tym na wsparcie zespołów nauczycielskich pracujących nad wspólnym zadaniem?
 2. Na ile powszechne jest zjawisko budowania sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli (przedmiotowej, interdyscyplinarnej, międzyszkolnej)?
-

Co możemy zyskać wspierając szkoły w realizacji tego wymagania?

1. Wspólne podejmowanie decyzji, zgodnie z zasadami demokracji, dotyczących życia szkolnego wpłynie na efektywne wdrażanie optymalnych działań, zbuduje postawę powszechnej odpowiedzialności za funkcjonowanie szkoły/placówki.
2. Utworzenie jednolitego frontu przez nauczycieli, wspieranie się w realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych stanie się pozytywnym przykładem (wzorcem) dla uczniów i da szansę na faktyczne podniesienie efektywności pracy szkół.
3. Wszelkie sytuacje problemowe, sporne lub konfliktowe będą rozwiązane w szkole/placówce, bez konieczności zwracania się do środowiska lokalnego i angażowania organu prowadzącego.
4. Kształtowanie umiejętności współdziałania, wspieranie się nawzajem w rozwiązywaniu problemów, wspólne poszukiwanie i wdrażanie najlepszych rozwiązań w szkole/placówce zaprocentuje częstszym wykorzystywaniem pracy zespołowej w społeczności lokalnej.
5. Zbudowanie wewnątrzszkolnych i międzyszkolnych sieci współpracy nauczycieli zwiększy liczbę i natężenie pożądanych (zgodnych z aktualnymi potrzebami) form doskonalenia nauczycieli, co wpłynie na wzrost ich kompetencji zawodowych bez konieczności wydatkowania środków budżetowych.

WYMAGANIE

8

PROMOWANA JEST WARTOŚĆ EDUKACJI

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

W szkole lub placówce prowadzi się działania, które mają tworzyć pozytywny klimat sprzyjający uczeniu się.

W szkole lub placówce prowadzi się działania, które mają kształtować postawę uczenia się przez całe życie.

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE WYSOKIM

Szkoła lub placówka pozyskuje i wykorzystuje informacje o losach absolwentów do promowania wartości edukacji.

Działania realizowane przez szkołę lub placówkę promują wśród społeczności lokalnej wartość edukacji.

Co jest istotą wymagania?

- Stwarzanie pozytywnego klimatu w szkole lub placówce, dzięki któremu zarówno uczniowie, jak i nauczyciele, odczuwają i realizują z powodzeniem potrzebę rozwoju.
 - Budowanie wielopokoleniowej społeczności uczącej się.
 - Stałe rozbudzanie w uczniach ciekawości oraz kształtowanie postawy uczenia się przez całe życie.
 - Zapewnianie każdemu uczniowi możliwości osiągnięcia sukcesu i jego świętowania.
 - Wykorzystywanie informacji o losach absolwentów, aby pokazać uczniom alternatywne drogi uczenia się w szkole i poza nią oraz rozbudzić chęć do ich poszukiwania.
-

Zastanówmy się, jak to wygląda u nas

1. Co wiemy o losach absolwentów naszych szkół? Czy kontynuują oni naukę na kolejnych etapach swojego życia, także dorosłego?
 2. Jakie przedsięwzięcia, które mają zachęcać dorosłych do podnoszenia swoich kwalifikacji, wdrażamy we współpracy ze szkołami?
 3. Czy jesteśmy jako środowisko społecznością uczącą się, niezależnie od wieku i nabytych umiejętności? Co o tym świadczy?
-

Co możemy zyskać wspierając szkoły w realizacji tego wymagania?

1. Stałe promowanie wartości edukacji zaprocentuje w przyszłości – wśród społeczności lokalnej pojawią się ludzie poszukujący, otwarci na wiedzę, którzy chętnie będą się dzielić swoimi doświadczeniami i czerpać z dorobku innych.
2. Promowanie przykładów dobrej praktyki skutecznie zmotywuje mieszkańców do poszukiwania i wdrażania nowych rozwiązań, które do tej pory nie były stosowane na danym terenie.
3. Organizowanie (przy wsparciu własnych szkół i placówek) różnorodnych form doskonalenia dla dorosłych przyczyni się do podniesienia wartości wiedzy i rozwoju kompetencji, zmotywuje do uczenia się przez całe życie, nauczy dbać o swój rozwój oraz innych.

WYMAGANIE

9

RODZICE SĄ PARTNERAMI SZKOŁY LUB PLACÓWKI

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

Szkoła lub placówka pozyskuje i wykorzystuje opinie rodziców na temat swojej pracy. W szkole lub placówce współpracuje się z rodzicami na rzecz rozwoju ich dzieci. Rodzice współdecydują w sprawach szkoły lub placówki i uczestniczą w podejmowanych działaniach.

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE WYSOKIM

W szkole lub placówce podejmowane są inicjatywy rodziców na rzecz rozwoju uczniów oraz szkoły lub placówki.

Co jest istotą wymagania?

- Tworzenie przestrzeni do współpracy z rodzicami, rozumianej jako współdecydowanie i współodpowiedzialność za to, co się dzieje w szkole.
 - Wsłuchiwanie się w głosy rodziców, reagowanie na potrzeby i oczekiwania uczniów.
 - Skuteczne inspirowanie i motywowanie rodziców, aby podejmowali własne inicjatywy na rzecz rozwoju ich dzieci oraz szkoły.
 - Angażowanie rodziców we wspólną realizację działań dydaktycznych, wychowawczych, opiekuńczych.
 - Budowanie efektywnej płaszczyzny porozumienia na linii: dom – szkoła.
-

Zastanówmy się, jak to wygląda u nas

1. W jakich sprawach dotyczących funkcjonowania szkoły zgłaszają się do nas rodzice?
 2. Jak często musimy angażować się w rozwiązywanie problemów, które powinny być rozstrzygane na poziomie szkoły?
 3. Jakie prace na rzecz szkoły podejmują rodzice? Co na tym zyskuje nasz budżet?
-

Co możemy zyskać wspierając szkoły w realizacji tego wymagania?

1. Wszystkie podmioty środowiska szkolnego (uczniowie, rodzice, dyrekcja, nauczyciele, pracownicy niepedagogiczni) integrują się wokół wspólnego celu, jakim jest wszechstronny rozwój uczących się, co w przyszłości przełoży się na rozwój społeczności lokalnej.
2. Rodzice angażują się w edukację swoich dzieci, co sprawia, że wzrasta motywacja zarówno zdolnych uczniów, jak tych, którzy mają trudności z nauką, maleje też liczba uczniów, którzy niechętnie angażują się w naukę, rosną ich aspiracje.
3. Rodzice włączają się w działania podejmowane w szkole/placówce i mają wpływ na ustalanie kierunków pracy dydaktycznej i wychowawczej, wyrażają swoje opinie i sugestie, czując się współodpowiedzialni za funkcjonowanie szkoły/placówki, rzadko zgłaszają skargi bądź prośby o interwencję do organu prowadzącego szkołę.
4. Rodzice chętnie angażują się w różnorodne prace na rzecz szkoły (drobne prace remontowe lub podnoszące estetykę bazy dydaktycznej), co znacznie odciąża organ prowadzący i przyczynia się do większych oszczędności.

WYMAGANIE

10

WYKORZYSTYWANE SĄ ZASOBY SZKOŁY LUB PLACÓWKI ORAZ ŚRODOWISKA NA RZECZ WZAJEMNEGO ROZWOJU

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

W szkole lub placówce rozpoznaje się potrzeby i wykorzystuje zasoby własne oraz środowiska lokalnego oraz podejmuje inicjatywy na rzecz wzajemnego rozwoju.

Szkoła lub placówka w sposób systematyczny i celowy, uwzględniając specyfikę swojego działania, współpracuje z instytucjami i organizacjami działającymi w środowisku lokalnym.

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE WYSOKIM

Współpraca szkoły lub placówki ze środowiskiem lokalnym wpływa na ich wzajemny rozwój.

Współpraca szkoły lub placówki z instytucjami i organizacjami działającymi w środowisku lokalnym wpływa korzystnie na rozwój uczniów.

Co jest istotą wymagania?

- Świadome budowanie tożsamości szkoły jako stałego elementu „krajobrazu” lokalnego.
 - Rozpoznawanie i zaspokajanie potrzeb podmiotów współistniejących ze szkołą, aby kształtować postawy i wartości w środowisku naturalnym ucznia.
 - Podejmowanie we współpracy z partnerami działań celowych, służących wszechstronnemu rozwojowi ucznia, w tym także społecznemu.
 - Pozyskiwanie sojuszników, mogących wpłynąć na rozwój szkoły.
 - Budowanie wizerunku szkoły przyjaznej, otwartej, zmieniającej się stosownie do oczekiwań środowiska lokalnego.
-

Zastanówmy się, jak to wygląda u nas

1. Jakie są zasoby naszego środowiska lokalnego, z których mogłyby korzystać szkoły, aby zapewnić uczniom pełniejszy rozwój?
 2. Co świadczy o tym, że szkoły wykorzystują z powodzeniem możliwości, jakie stwarzają im podmioty współistniejące w naszej „małej ojczyźnie”?
 3. Jakie korzyści z działań podejmowanych przez uczniów i nauczycieli mają mieszkańcy, samorządowcy i instytucje współpracujące ze szkołami?
 4. Co wskazuje na to, że szkoły są integralnym i nieodzownym elementem naszej społeczności?
-

Co możemy zyskać wspierając szkoły w realizacji tego wymagania?

1. Spójna działalność wszystkich podmiotów środowiska lokalnego (szkół, placówek oświatowych, instytucji kulturalnych, ośrodków sportowych, stowarzyszeń i organizacji młodzieżowych) sprzyja wszechstronnemu rozwojowi zarówno dzieci i młodzieży, jak i dorosłych mieszkańców regionu.
2. Szkoły i placówki stają się nieodłącznym elementem społeczności (pełniąc funkcję edukacyjną, kulturotwórczą, wychowawczą, uspołeczniającą), wspierają organ prowadzący w realizacji różnorodnych przedsięwzięć o charakterze kulturalnym, patriotycznym, obywatelskim.
3. Finansowane z budżetu JST instytucje mogą z powodzeniem realizować swoje zadania statutowe, uzupełniając i wspierając się wzajemnie.
4. Realizacja przez lokalne stowarzyszenia i fundacje różnorodnych projektów edukacyjnych i kampanii społecznych ubogaca i uatrakcyjnia ofertę szkół i placówek, odciążając tym samym budżet organu prowadzącego.

WYMAGANIE

11

SZKOŁA LUB PLACÓWKA, ORGANIZUJĄC PROCESY EDUKACYJNE, UWZGLĘDNIA WNIOSKI Z ANALIZY WYNIKÓW SPRAWDZIANU, EGZAMINU GIMNAZJALNEGO, EGZAMINU MATURALNEGO I EGZAMINU POTWIERDZAJĄCEGO KWALIFIKACJE W ZAWODZIE ORAZ INNYCH BADAŃ ZEWNĘTRZNYCH I WEWNĘTRZNYCH

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

W szkole lub placówce analizuje się wyniki sprawdzianu i egzaminów oraz wyniki ewaluacji zewnętrznej i wewnętrznej.

Prowadzenie analiz pozwala właściwie zinterpretować wyniki badań, sformułować wnioski i rekomendacje, na podstawie których nauczyciele będą planować i podejmować działania służące jakości procesów edukacyjnych.

Działania te są monitorowane i analizowane, a w razie potrzeb – modyfikowane.

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE WYSOKIM

W szkole lub placówce wykorzystuje się wyniki badań zewnętrznych innych niż wyniki sprawdzianu i egzaminów oraz prowadzi się badania wewnętrzne, odpowiednio do potrzeb szkoły lub placówki, w tym badania osiągnięć uczniów i losów absolwentów.

Co jest istotą wymagania?

- Ustawiczne poszukiwanie rozwiązań podnoszących efektywność pracy dydaktycznej i wychowawczej.
 - Tworzenie kultury refleksji, autoewaluacji, gotowości do zmian.
 - Doskonalenie warsztatu pracy w oparciu o stałe śledzenie, obserwowanie, badanie środowiska nauczania/uczenia się.
 - Dociekanie przyczyn sukcesów i porażek, wyciąganie konstruktywnych wniosków, przekładanie ich na rekomendacje.
 - Świadome wdrażanie skutecznych (potwierdzonych badaniami) działań sprzyjających rozwojowi uczniów.
-

Zastanówmy się, jak to wygląda u nas

1. Jak wspieramy szkołę w podejmowaniu działań (doskonalących, naprawczych), wdrażanych na podstawie analizy wyników egzaminów zewnętrznych i innych badań wewnętrznych i zewnętrznych?
 2. Jak często organizujemy spotkania dyrektorów szkół/placówek, zachęcające ich do wspólnej refleksji, wymiany doświadczeń i dzielenia się sprawdzonymi pomysłami, aby doskonalić jakość funkcjonowania kierowanych przez siebie jednostek?
 3. Czy uzgodniono z dyrektorami szkół, jakie informacje o wynikach sprawdzianu i egzaminów zewnętrznych oraz ich uwarunkowaniach należy uwzględniać, aby otrzymać rzetelny i wiarygodny obraz pracy szkoły?
 4. Czy wypracowano wspólnie z dyrektorami szkół model udostępniania rodzicom informacji o wynikach sprawdzianu i/lub egzaminów zewnętrznych?
 5. Jak informacje o wynikach sprawdzianu i/lub egzaminów lub inne wyniki pochodzące z badań wpływają na kreowanie lokalnej polityki edukacyjnej?
-

Co możemy zyskać wspierając szkoły w realizacji tego wymagania?

1. Efektywność pracy szkół sukcesywnie rośnie.
2. Nauczyciele są świadomi swoich mocnych i słabych stron, doskonalą się i podnoszą jakość pracy, co ostatecznie przekłada się na wzrost osiągnięć uczniów.
3. Skuteczność działań edukacyjnych i wychowawczych, mierzona wynikami egzaminów zewnętrznych, uwzględnia także kontekst i specyfikę szkół/placówek, co zapobiega tworzeniu błędnych rankingów, opierających się jedynie na surowych wynikach egzaminów czy uproszczonych rezultatach ewaluacji zewnętrznej.
4. Celowe i świadome badanie określonych obszarów pracy szkół/placówek pozwala na szybkie identyfikowanie zagrożeń i zjawisk niepożądanych, co sprawia, że rozpoznane problemy są rozwiązywane na poziomie klasy czy szkoły i nie przenoszą się na środowisko lokalne.

WYMAGANIE

12

ZARZĄDZANIE SZKOŁĄ LUB PLACÓWKĄ SŁUŻY JEJ ROZWOJOWI

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE PODSTAWOWYM

Zarządzanie szkołą lub placówką koncentruje się na wychowaniu, nauczaniu i uczeniu się oraz zapewnieniu warunków odpowiednich do realizacji tych zadań.

W procesie zarządzania oraz w oparciu o wnioski wynikające z nadzoru pedagogicznego, podejmuje się działania, które mają służyć rozwojowi szkoły lub placówki.

Zarządzanie szkołą lub placówką sprzyja indywidualnej i zespołowej pracy nauczycieli oraz doskonaleniu zawodowemu.

Ewaluacja wewnętrzna jest przeprowadzana wspólnie z nauczycielami.

CHARAKTERYSTYKA WYMAGANIA NA POZIOMIE WYSOKIM

Zarządzanie szkołą lub placówką sprzyja udziałowi nauczycieli, innych pracowników szkoły lub placówki oraz uczniów i rodziców w procesie podejmowania decyzji, dotyczących szkoły lub placówki.

Dyrektor podejmuje skuteczne działania, aby zapewnić szkole lub placówce wspomaganie zewnętrzne odpowiednie do jej potrzeb.

Zarządzanie szkołą lub placówką sprzyja wykorzystywaniu aktualnej wiedzy z zakresu pedagogiki, psychologii i nauk pokrewnych.

Co jest istotą wymagania?

- Kreowanie rzeczywistości szkolnej (przestrzeni, wyposażenia) w perspektywie wyzwań przyszłości.
 - Posiadanie przez poszczególne grupy środowiska szkolnego poczucia wpływu na proces decyzyjny.
 - Dzięki umiejętnie prowadzonej polityce kadrowej budowanie potencjału rady pedagogicznej i pracowników niepedagogicznych.
 - Wielokierunkowy rozwój szkoły, w którym istotną i ściśle określoną rolę odgrywają różne podmioty życia szkolnego.
 - Inspirowanie i wspieranie przez kierownictwo szkoły działań nowatorskich, innowacji i eksperymentów służących rozwojowi uczniów.
-

Zastanówmy się, jak to wygląda u nas

1. Jakimi kryteriami się kierujemy, powierzając stanowiska dyrektorom szkół/placówek? Czy zapewniamy im profesjonalne zarządzanie?
 2. Co świadczy o tym, że nasi dyrektorzy posiadają kompetencje przywódcze, które sprzyjają podejmowaniu stosownych działań (dydaktycznych, wychowawczych, organizacyjnych)?
 3. Na ile polityka kadrowa prowadzona przez dyrektorów szkół/placówek jest zgodna z faktycznymi potrzebami szkoły/placówki? Czy uwzględnia ona zmiany demograficzne, potrzeby uczniów, rozwój nauczycieli?
 4. W jakim stopniu wspieramy dyrektorów, którzy sięgają po innowacyjne i nowatorskie rozwiązania?
-

Co możemy zyskać wspierając szkoły w realizacji tego wymagania?

1. Wspólnie budujemy markę silnego środowiska oświatowego, dbając o nowoczesną i konkurencyjną bazę oraz profesjonalną kadre, zapewniającą wysoką jakość pracy.
2. Poszukując najlepszych rozwiązań, nasze szkoły i placówki stają się nowatorskie, dzięki czemu mogą sprostać wyzwaniom edukacji XXI wieku.
3. Mamy poczucie dobrze zainwestowanych środków, co w dalszej perspektywie zapewni nam wykształconych członków społeczności lokalnej, poszukujących i potrafiących stawiać sobie wyzwania oraz określać i realizować cele.

Dlaczego nauczyciele powinni się doskonalić?

Prawie wszyscy nauczyciele w Polsce posiadają wykształcenie wyższe, połowa z nich osiągnęła najwyższy stopień awansu zawodowego (nauczyciel dyplomowany), a przeszło jedna czwarta stopień nauczyciela mianowanego. Dlaczego więc nauczyciele potrzebują doskonalenia zawodowego i czemu ma ono służyć?

Zmiany rzeczywistości

- przyrost wiedzy z różnych dziedzin nauki
- nieograniczony dostęp do informacji
- rosnące wymagania pracodawców
- zmiany obyczajowe

36

Oczekiwania wobec szkoły

- kształcenie umiejętności: poszukiwania i wartościowania informacji, rozwiązywania problemów, uczenia się i współpracy
- pomoc w rozumieniu rzeczywistości, przygotowanie do tworzenia demokratycznej, społeczności obywatelskiej

Zdobyta na studiach pedagogicznych wiedza, często uzupełniana i poszerzana dzięki udziałowi w konferencjach, seminariach i kursach, nie wystarczy do efektywnej pracy w szkole. Jedynym sposobem, aby nauczyciele sprostali rosnącym wobec nich oczekiwaniom jest budowanie systemu wsparcia. System ten powinien być oparty na zespołowym uczeniu się pracujących razem nauczycieli. Wspólne weryfikowanie swoich doświadczeń i przekształcanie ich w wiedzę, a także inicjowanie i wdrażanie zmian służy rozwojowi. Dzięki temu szkoła może stać się organizacją uczącą się, będzie się stale rozwijać – uczyć się wraz ze wszystkimi, którzy ją tworzą.

Wyzwania, jakie stoją przed nauczycielami nie wynikają z polskich realiów. Pojawiają się one we wszystkich współczesnych systemach edukacyjnych. Od kiedy kapitał intelektualny okazał się głównym źródłem konkurencyjności w gospodarce globalnej, a wysoka jakość edukacji stała się strategicznym założeniem rozwoju Europy, doskonalenie nauczycieli (jakość ich pracy) jest postrzegane jako jeden z kluczowych czynników poprawy efektywności nauczania. To ważny kierunek działań zmierzających do poprawy systemu edukacji, uwzględniony w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego na lata 2014–2020.

Nowy model wspomagania pracy szkół

Funkcjonujący w Polsce system doskonalenia nauczycieli w latach 2009-2010 został poddany analizie³. Jej wyniki potwierdziły, że doskonalenie nauczycieli i rozwój szkoły nie mogą być traktowane rozłącznie. Celem doskonalenia nauczycieli powinno być zdobywanie nowej wiedzy i umiejętności, aby móc planować i wdrażać zmiany stymulujące rozwój szkoły jako całości. W oparciu o wnioski i opinie ekspertów, Ośrodek Rozwoju Edukacji opracował nowe rozwiązania wspomagania szkół i placówek oświatowych.

System wspomagania oparty został na następujących założeniach:

- szkoła/placówka jest odpowiedzialna za własny rozwój;
- rozwój szkoły/placówki może się dokonywać dzięki uczeniu się pracujących w niej nauczycieli;
- partnerami szkoły, pomagającymi jej w rozwoju, są powołane do tego celu instytucje:
 - ośrodki doskonalenia nauczycieli,
 - poradnie psychologiczno-pedagogiczne,
 - biblioteki pedagogiczne.

Koncepcja nowych rozwiązań wywodzi się z teorii organizacji uczących się. W zarządzaniu szkołą kluczowe jest *myślenie systemowe*, czyli „umiejętność postrzegania organizacji jako całości, przy równoczesnym uwzględnianiu poszczególnych elementów składowych oraz interakcji zachodzących pomiędzy tymi elementami⁴.”

Istotą nowego modelu jest wpisanie doskonalenia zawodowego nauczycieli w szersze działania, których celem jest rozwój całej szkoły traktowanej jako organizacja ucząca się.

³ Projekt systemowy Ministerstwa Edukacji Narodowej Wzmocnienie systemu wspierania rozwoju szkół, ze szczególnym uwzględnieniem doskonalenia nauczycieli i doradztwa metodycznego (POKL, Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty, Poddziałanie 3.3.1).

⁴ P. M. Senge, *The Fifth Discipline: The art and practice of the learning organization*, Nowy Jork: Doubleday 1990 [wyd. polskie: P. M. Senge, *Piąta dyscyplina*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2003].

Założenia nowego systemu wspomagania szkół

Nowy system nie narusza autonomii szkoły, ale zapewnia jej zewnętrzne wsparcie we wprowadzaniu zmian edukacyjnych, aby mogła spełniać wymagania, jakie stawia jej państwo.

1. **Wspomaganie jest adresowane do przedszkola, szkoły i placówki**, nie zaś do poszczególnych nauczycieli czy dyrektora szkoły. Oznacza to, że przez doskonalenie oddziałuje się na szkołę całościowo, rozumianą jako złożony, wieloaspektowy system (organizacja).
2. **Wspomaganie pomaga szkole w rozwiązywaniu problemów**, lecz nie może jej wyręczać ani narzucać gotowych rozwiązań. Placówki systemu wspomagania muszą uwzględniać podmiotową, autonomiczną rolę szkoły lub placówki oraz ściśle z nią współpracować przy organizowaniu i realizacji wszelkich działań, które mają ją wspierać.
3. **Wspomaganie wynika z analizy indywidualnej sytuacji szkoły i odpowiada na jej specyficzne potrzeby**. Punktem wyjścia wszelkich działań adresowanych do nauczycieli danej szkoły powinna być rzetelna i angażująca społeczność szkolną diagnoza potrzeb.
4. **Wspomaganie jest procesem**, nie polega więc na pojedynczych, incydentalnych formach pomocy, ale na długofalowym oddziaływaniu – od przeprowadzonej we współpracy ze szkołą diagnozy jej potrzeb, przez pomoc w realizacji zaplanowanych działań, aż po wspólną ocenę efektów i współpracę przy opracowaniu wniosków do dalszej pracy.
5. W procesie wspomagania powinno się także **uwzględniać efekty kształcenia**, w szczególności wyniki ewaluacji zewnętrznej i wewnętrznej szkoły lub placówki oraz wyniki sprawdzianu i egzaminów zewnętrznych, a także dostosowywać działania do kierunków polityki oświatowej i zmian w systemie edukacji.

Wprowadzeniu w życie nowej koncepcji wspomagania służą:

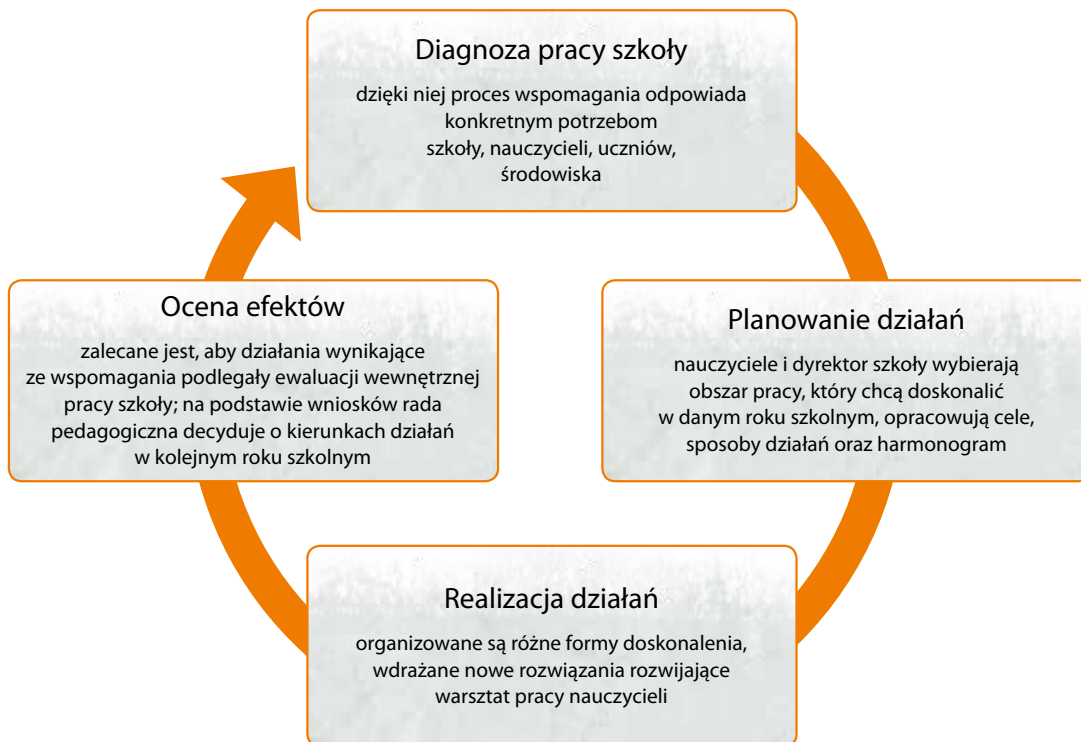
- zmiany w przepisach prawa,
- działania Ośrodka Rozwoju Edukacji,
- działania prowadzone przez samorządy terytorialne (np. projekty pilotażowe realizowane przez powiaty).

Organizatorem procesu wspomaganie rozwoju szkoły jest zewnętrzny specjalista. Pomaga on dyrektorowi i nauczycielom w diagnozowaniu pracy szkoły, wyborze priorytetów, formułowaniu celów, ustalaniu działań rozwojowych. Pozyskuje zewnętrznych ekspertów odpowiedzialnych za prowadzenie tematycznych zajęć. Pomaga też w monitorowaniu i wdrażaniu zaplanowanych działań do praktyki szkolnej, wspiera nauczycieli w ocenie ich przebiegu i efektywności.

Ważnym elementem doskonalenia jest udział nauczycieli i dyrektorów w międzyszkolnych **sieciach współpracy i samokształcenia**. Sieć umożliwia kontakty, wymianę doświadczeń, dostęp do informacji, współpracę i współdziałanie. Dzięki tej formie doskonalenia jest możliwa integracja lokalnego środowiska oświatowego.

Więcej informacji o nowym modelu wspomaganie szkół www.doskonaleniewsieci.pl

Proces wspomaganie szkoły podzielony został na cztery etapy:

Zmiany w przepisach prawa

Podstawą nowego systemu wspomagania szkół jest współpraca: placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz bibliotek pedagogicznych. Ministerstwo Edukacji Narodowej sformułowało dla tych instytucji wspólne zadania, dostosowując je do rzeczywistych potrzeb szkół oraz modyfikując ich formy pracy, zgodnie z założeniami kompleksowego wspomagania.

Zadania wszystkich instytucji wspomagających szkoły

Organizowanie i prowadzenie doskonalenia w zakresie:

- 1) wynikającym z kierunków polityki oświatowej oraz wprowadzanych zmian w systemie oświaty;
- 2) wymagań stawianych wobec szkół i placówek, których wypełnianie jest badane przez organy sprawujące nadzór pedagogiczny w procesie ewaluacji zewnętrznej, zgodnie z przepisami w sprawie nadzoru pedagogicznego;
- 3) realizacji podstaw programowych, w tym opracowywania programów nauczania;
- 4) diagnozowania potrzeb uczniów i indywidualizacji procesu nauczania i wychowania;
- 5) przygotowania do analizy wyników i wniosków z nadzoru pedagogicznego, wyników sprawdzianu i egzaminów, o których mowa w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, oraz korzystania z nich w celu doskonalenia pracy nauczycieli;
- 6) potrzeb zdiagnozowanych na podstawie analizy wyników i wniosków z nadzoru pedagogicznego oraz wyników sprawdzianu i egzaminów, o których mowa w art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

Formy wspomagania pracy szkoły

Placówki doskonalenia nauczycieli, poradnie psychologiczno-pedagogiczne oraz biblioteki pedagogiczne realizują swoje zadania m.in. poprzez:

- 1) organizowanie i prowadzenie wspomagania szkół i placówek – zaplanowanie i przeprowadzenie działań mających na celu poprawę jakości pracy szkoły lub placówki w zakresie określonym w § 15 ust. 1 i 2 lub innym wskazanym przez szkołę lub placówkę, wynikającym z potrzeb szkoły lub placówki, obejmującego:
 - a) pomoc w diagnozowaniu potrzeb szkoły lub placówki,
 - b) ustalenie sposobów działania prowadzących do zaspokojenia potrzeb szkoły lub placówki,
 - c) zaplanowanie form wspomagania i ich realizację,
 - d) wspólną ocenę efektów i opracowanie wniosków z realizacji zaplanowanych form wspomagania.
- 2) organizowanie i prowadzenie sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli oraz – w przypadku ośrodków doskonalenia nauczycieli – dla dyrektorów szkół i placówek, którzy w zorganizowany sposób współpracują ze sobą w celu podniesienia jakości swojej pracy, w szczególności poprzez wymianę doświadczeń.

Nowe zadania są obowiązkowe od 1 stycznia 2016 roku.

AKTY PRAWNE

określające zadania i formy pracy instytucji systemu wspomagania:

- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 19 listopada 2009 r. w sprawie placówek doskonalenia nauczycieli (Dz.U. z 20014 r. poz. 1041 z późn. zm.);
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. poz. 199);
- rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 lutego 2013 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych bibliotek pedagogicznych (Dz. U. poz. 369).

UWAGA!

Obecnie Ministerstwo Edukacji Narodowej przygotowuje zmianę Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 29 marca 2002 r. w sprawie **sposobu podziału środków na wspieranie doskonalenia zawodowego nauczycieli** pomiędzy budżety poszczególnych województw, form doskonalenia zawodowego dofinansowywanych ze środków wyodrębnionych w budżetach organów prowadzących szkoły, wojewodów, ministra właściwego do spraw oświaty i wychowania oraz szczegółowych kryteriów i trybu przyznawania tych środków. Celem wprowadzanych zmian jest dostosowanie sposobów wydawania środków przeznaczonych na doskonalenie nauczycieli do nowego modelu wspomagania szkół i placówek oświatowych.

Działania Ośrodka Rozwoju Edukacji

Ośrodek Rozwoju Edukacji pełni ważną rolę w przygotowywaniu i wdrażaniu nowego systemu wspomagania szkół. Jego celem jest doskonalenie systemu oświaty i podnoszenie jakości edukacji zgodnie z polityką oświatową państwa w obszarze kształcenia ogólnego i wychowania. Jednym z podstawowych obowiązków jest wspieranie placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych oraz bibliotek pedagogicznych, w organizowaniu i prowadzeniu wspomagania szkół oraz sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli.

ORE posiada wieloletnie doświadczenie w obszarze doskonalenia nauczycieli. Na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej prowadzi projekty o charakterze systemowym dotyczące nadzoru pedagogicznego, kształcenia kadry kierowniczej szkół, monitorowania podstawy programowej czy tworzenia e-podręczników. Dla Ośrodka ważna jest komplementarność prowadzonych działań, adresowanych do dyrektorów szkół, kuratorów oświaty, pracowników samorządów terytorialnych, czy pracowników instytucji systemu wspomagania oraz integrowanie rezultatów różnorodnych przedsięwzięć edukacyjnych z działaniami na rzecz wspomagania szkół i doskonalenia nauczycieli.

Ośrodek Rozwoju Edukacji na zlecenie Ministerstwa Edukacji Narodowej zrealizował projekt *System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganiu szkół*, którego celem było opracowanie nowego modelu wspomagania szkół: www.ore.edu.pl/wspieranie

ZADANIA STATUTOWE OŚRODKA ROZWOJU EDUKACJI

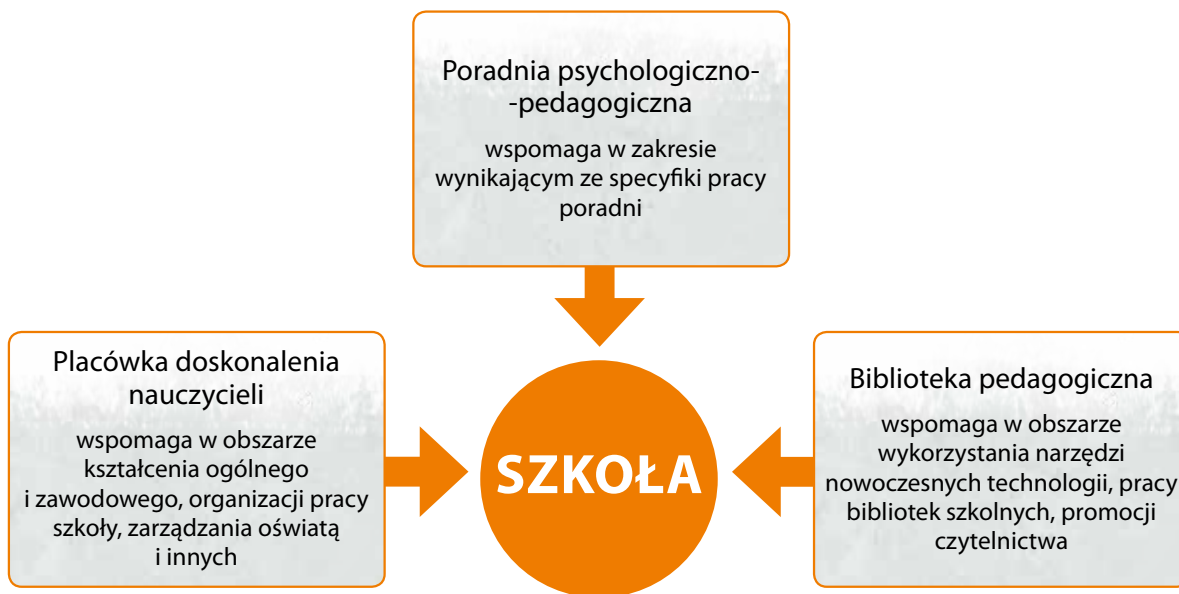
§ 6.1. Do zadań Ośrodka należy:

(...)

- 2) wspieranie publicznych placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradni specjalistycznych, bibliotek pedagogicznych oraz nauczycieli-doradców metodycznych w organizowaniu i prowadzeniu wspomagania przedszkoli, szkół i placówek, (...) w obszarze kształcenia ogólnego i wychowania;
- 3) wspieranie w/w placówek oraz nauczycieli-doradców metodycznych w organizowaniu i prowadzeniu sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli, wychowawców grup wychowawczych, specjalistów i dyrektorów przedszkoli, szkół i placówek, w obszarze kształcenia ogólnego i wychowania..

Działania prowadzone przez samorządy terytorialne

Organizacja wspomagania zależy od zaangażowania jednostek samorządów terytorialnych. Samorządy prowadzące placówki doskonalenia nauczycieli, biblioteki pedagogiczne oraz poradnie psychologiczno-pedagogiczne starają się nie narzucać rozwiązań w zakresie nowych zadań. Pozostawiają dużą samodzielność w podejmowaniu decyzji kierownictwu tych instytucji. Udział organów prowadzących jest jednak ważny z punktu widzenia kompleksowego wspomagania – jego efektywność można bowiem zapewnić jedynie dzięki bliskiej współpracy tych trzech instytucji i strategicznemu planowaniu działań skierowanych do szkół i przedszkoli.

Pilotaż nowego systemu wspomagania

Model kompleksowego wspomagania pracy szkół został przetestowany przez wybrane samorządy powiatowe⁵. W pilotażu udział wzięło ponad 6500 szkół i przedszkoli ze 161 powiatów. Prowadzone działania i ich efekty poddane zostały badaniom ewaluacyjnym.

Wnioski dotyczące wspomagania pracy szkół i placówek oświatowych

1. Wdrażanie nowego modelu powinno odbywać się blisko szkoły/placówki. Dzięki temu będzie możliwe przeprowadzenie skutecznej diagnozy pracy szkoły oraz zagwarantowanie efektywnego wsparcia.
2. Nie ma jednego obowiązującego na poziomie kraju instytucjonalnego modelu wspomagania pracy szkół. W jego projektowaniu należy uwzględnić specyfikę regionu, w którym będzie funkcjonował.
3. Jednostka samorządu terytorialnego może inicjować współpracę instytucji wspomagających szkołę, popularyzować wśród dyrektorów szkół i placówek oświatowych wiedzę o nowym modelu wspomagania i stwarzać im warunki do korzystania z tej formy działania.
4. Organizując system wspomagania szkół, warto uwzględnić zasoby i specjalizację każdej instytucji wspomagającej. Wymaganie, aby każda z nich realizowała zadania, które nie leżą w jej kompetencjach, może ograniczać jakość wsparcia oferowanego szkole.

RAPORTY z ewaluacji nowego modelu doskonalenia nauczycieli dostępne są na stronie <http://www.doskonaleniewsieci.pl/Url/raporty>

⁵ Powiaty zostały wyłonione w projektach w ramach konkursu pt. *Kompleksowe wspomaganie rozwoju szkół* (Działanie 3.5 PO KL). Czas trwania pilotażu 2012–2015.

Dlaczego lokalna polityka oświatowa?

Oświata zaliczana jest do podstawowych usług publicznych, które samorząd zapewnia swoim mieszkańcom. Ważną jej funkcją jest kształcenie przyszłych obywateli lokalnej społeczności. Zapewne część z obecnych uczniów po skończeniu edukacji opuści rodzinne strony, ale większość nadal tu będzie mieszkać i pracować.

Szkolne doświadczenia w dużym stopniu wpływają na postawy. Wszystko, co dzieje się na lekcjach, jak uczniowie traktują szkołę i na ile są gotowi aktywnie działać ma wpływ na decyzje podejmowane w dorosłym życiu. Oświata wnosi bardzo wiele w pomyślność naszych miejscowości, w ich życie społeczne i ekonomiczne oraz – o czym dzisiaj często mówimy – przyczynia się do ich rozwoju.

W miastach i gminach potrzebujemy ludzi pracowitych, solidarnych, zaangażowanych, z inicjatywą i odwagą w działaniu. Już w szkole należy wyposażyć dzieci i młodzież w kluczowe kompetencje, które będą im potrzebne w przyszłym życiu. Dlatego tak ważne jest kształtowanie społeczności, która sprzyja uczeniu (się). Można to osiągnąć stosując m.in. odpowiednie metody nauczania. Decyzje dotyczące ich wyboru podejmują nauczyciele (dyrektor, rada pedagogiczna, a także każdy nauczyciel z osobna). Zależą one przede wszystkim od tego, jak te osoby postrzegają swoją rolę, rolę szkoły i edukacji w życiu młodych ludzi i społeczności lokalnej, od ich postaw i umiejętności pracy.

O zastosowaniu konkretnego działania dydaktycznego lub wychowawczego decyduje nauczyciel. Ale zestaw metod nauczania, relacje między nauczycielami a uczniami, życie społeczności szkolnej nie są prywatną sprawą ani dyrektora szkoły, ani nauczycieli. Szkole potrzebne są decyzje, które nie ignorują zainteresowań uczniów ani tego, co dla nich jest ważne. Powinny być skuteczne nie tylko ze względu na oczekiwania rynku pracy, ale także ze względu na inne kompetencje ważne w życiu.

Dzieci z dużym zaangażowaniem rozpoczynają naukę w szkole. Chcą się uczyć i poznawać świat. Warto te naturalne cechy wykorzystywać i stale wzmacniać. Potrzebny jest rozwój strategii uczenia się. Metody takie, jak projekt edukacyjny daje dzieciom i młodzieży szansę uczenia się przez działanie, pozwala rozpoznać własną skuteczność, rozwija umiejętności organizowania współpracy i planowania działań. Im więcej wspólnych projektów uczeń zrealizuje w szkole, im więcej rozwiąże autentycznych i ważnych dla niego problemów, im częściej będzie współpracował z innymi, tym chętniej będzie podejmował podobne działania w dorosłym życiu.

To w szkole nauczyciele uczą się, jak uczyć. Szkoła to miejsce, w którym tworzą swój warsztat pracy. Dzięki koleżeńskej współpracy mogą analizować sposoby uczenia (się) uczniów i tym samym wpływać na ich poprawę. Potrzebują odpowiednich warunków sprzyjających doskonaleniu, wsparcia różnych osób i instytucji, które są liderami i partnerami szkoły. Kluczowa jest współpraca z samorządem. Świadomy samorząd wie, że od szkoły, a w szczególności od dyrektora i nauczycieli, zależy przyszłość gminy czy powiatu. Dobrze zaplanowana i przeprowadzona inwestycja w oświatę na pewno się „opłaca”.

Jacek Strzemieczny
Prezes Centrum Edukacji Obywatelskiej

Polityka oświatowa – czemu służy?

Lokalna polityka oświatowa pozwala określić cel, do jakiego dążymy. Sprawia, że zarząd i rada gminy lub powiatu wiedzą, jakie działania zostaną podjęte w danym okresie. Polityka oświatowa to długoletni proces i nie da się jej zrealizować w ciągu jednej kadencji samorządowej. Dzisiaj kończymy z polityką dbania o wizerunek zewnętrzny naszych obiektów edukacyjnych i budowę sal gimnastycznych. Rozpoczęliśmy doposażanie placówek w pomoce dydaktyczne oraz zachęcamy uczniów atrakcyjnymi zajęciami, co pozwala, pomimo niżu demograficznego, utrzymać wielkość szkół na dotychczasowym poziomie.

*Bogusław Waksmundzki
urzędujący Członek Zarządu Powiatu Nowotarskiego*

Polityka oświatowa samorządu to przede wszystkim strategia, która nakreśla główne kierunki rozwoju lokalnej edukacji. Dlatego też powinna powstawać w procesie, w którym uczestniczą wszystkie podmioty zainteresowane rozwojem oświaty. Polityka Oświatowa Samorządu Terytorialnego (POST) prowadzona w naszym mieście to długofalowy plan działania na rzecz rozwoju wszystkich obszarów lokalnej edukacji. Dzięki temu możemy w sposób planowy i przemyślany kreować oświatową rzeczywistość, uwzględniać analizy demografii, potrzeb i możliwości samorządu oraz oczekiwania naszych mieszkańców. Jest to dokument legitymizujący działania organizacyjne i budżetowe rady miasta.

*Artur Urbański
z-ca Prezydenta Miasta Elk*

Jakie korzyści przynosi lokalna polityka oświatowa?

Politykę oświatową w gminie postrzegam jako proces kreowania tego, co lokalne społeczeństwo myśli o edukacji. To niekończąca się droga do ideału. Może on być różnie postrzegany przez samorządy, ale musi być poparty dogłębną analizą otoczenia. Konieczność określenia priorytetów oświatowych w gminie Kruklanki jest ważna nie tylko dla władz samorządowych i dyrektorów szkół, ale również dla nauczycieli, członków komisji oświatowej przy radzie gminy oraz radnych.

Każdego roku wójt gminy przedstawia radzie sprawozdanie o stanie realizacji zadań oświatowych, w tym o wynikach sprawdzianu i egzaminów uczniów. Informacja odnosi się do działań prowadzonych w danym roku szkolnym – nie wyznacza kierunków dalszych prac, ale często wskazuje na pojawiające się problemy. W gminie Kruklanki nie opracowano jeszcze strategii oświaty. Nie oznacza to jednak, że samorząd rezygnuje z namysłu nad długofalowymi działaniami. Wiele zewnętrznych czynników takich, jak demografia, ekonomia czy wymagania centralne (MEN) zarówno w zakresie kształcenia, jak i wychowania, zmuszają nas do myślenia, co dalej z naszą oświatą, co chcemy osiągnąć. Jak racjonalizować działania, aby efektywnie wykorzystać środki przeznaczone na funkcjonowanie placówek oświatowych?

Nawet w tak małej gminie, gdzie działają dwie szkoły podstawowe i gimnazjum, nie da się zarządzać oświatą, polegając tylko na intuicji. Nie można ograniczać się jedynie do doraźnych interwencji. Przyjęcie określonej polityki oświatowej wydaje się więc nieuniknione. Gminna polityka oświatowa, prowadzona w sposób rozważny, w ramach racjonalnie planowanych środków finansowych, wpływa na działania podejmowane w obszarze oświaty. Przynosi korzyści nie tylko edukowanym dzieciom i młodzieży, ale także całemu społeczeństwu.

*Barbara Ginkowska
Sekretarz Gminy Kruklanki*

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020

Budowa efektywnego systemu wspomagania pracy szkół wymaga podejmowania działań o charakterze strategicznym. Konieczne jest planowanie długoterminowe, dostrzeganie odroczonego w czasie efektów, przełamywanie oporów i pogodzenie się z faktem, iż nie jest możliwa natychmiastowa zmiana szkoły. Takie działania pozwalają dużo lepiej wykorzystać istniejący potencjał kadrowy i finansowy oraz – co niezwykle istotne – skutecznie godzić różne interesy: nauczycieli, uczniów, rodziców, pracodawców i samorządowców. Warto, zwłaszcza rolę samorządów, postrzegać szeroko – nie sprowadzać jej tylko do zadań wynikających z funkcji organu prowadzącego szkoły.

Szczególną rolę w tworzeniu efektywnego systemu wspomagania szkół pełni samorząd województwa. Najważniejsze jego zadania wynikają z zapisów krajowych dokumentów strategicznych oraz opracowanych regionalnych strategii rozwoju. Samorząd województwa nie tylko wyznacza kierunki rozwoju, ale – co często bywa dużo trudniejsze – szuka porozumienia oraz pomaga w budowaniu współpracy zarówno między poszczególnymi powiatami, jak i między powiatem a gminami. Właśnie takie myślenie przyświecało pracom nad Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020. Zasady przyjęte w tej strategii znalazły swoje odzwierciedlenie w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Pomorskiego na lata 2014–2020, w którym przewidziano możliwość współfinansowania ze środków europejskich projektów dotyczących kompleksowego wsparcia szkół. Realizatorami projektów będą organy prowadzące szkoły i placówki.

47

Działania prowadzone w ramach RPO Województwa Pomorskiego 2014–2020:

- dotyczą polityki danego organu (realizacja co najmniej 2 lata);
- wynikają z diagnozy potrzeb (konkretnych szkół, lokalnych i regionalnych środowisk);
- obejmują wsparciem zarówno uczniów, jak i nauczycieli;
- obejmują minimum 60% szkół prowadzonych przez dany organ.

Wsparcie szkoły wymaga komplementarności działań skierowanych do nauczycieli i uczniów, systemową współpracę szkół z instytucjami wspomagającymi oraz tworzenie lokalnych sieci współpracy i samokształcenia nauczycieli. Dzięki temu możliwa jest trwała poprawa jakości kształcenia.

*Adam Krawiec
Dyrektor Departamentu Edukacji i Sportu,
Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego*

Dobre praktyki

Jak działają w powiecie giżyckim?

Decyzja o realizacji projektu z zakresu wspomagania szkół została podjęta Uchwałą Zarządu Powiatu. Za prowadzenie działań odpowiedzialny był Powiatowy Zespół Obsługi Szkół i Placówek Oświatowych w Giżycku. Organizowane były warsztaty i konsultacje dla nauczycieli, rodziców i uczniów w obszarach priorytetowych dla danej szkoły, wynikających z diagnozy ich pracy.

Dzięki doświadczeniom z projektu wiemy, że:

- zmiana wymaga czasu i cierpliwości, a efekty nie przychodzą od razu;
- róbmy to, co możliwe, wykorzystując potencjał środowiska lokalnego;
- im lepiej zdiagnozowany jest problem, określone potrzeby i oczekiwania, tym efektywniej przebiegać będzie proces wspomagania szkół;
- konieczne jest uzyskanie wsparcia organów prowadzących dla działań wspierających placówki oświatowe;
- kluczowym elementem wsparcia jest dyrektor szkoły, bez jego zaangażowania nie jest możliwe doskonalenie nauczycieli, które służy szkole;
- wybór specjalistów ds. wspomagania, koordynatorów sieci i ekspertów musi nastąpić po bardzo dogłębnej analizie ich kompetencji i doświadczenia.

48

Aby efektywnie wspierać nauczycieli oraz rozwijać działania adresowane do szkół i przedszkoli, niezbędne okazało się powołanie Powiatowego Ośrodka Rozwoju Edukacji, którego celem jest wspomaganie jakościowego rozwoju placówek edukacyjnych w powiecie giżyckim, a także inicjowanie działań innowacyjnych i badawczych. W jej skład weszły: Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Biblioteka Pedagogiczna oraz Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli.

Małgorzata Czopińska
Szkolny Organizator Rozwoju Edukacji w powiecie giżyckim

Wspomaganie szkół w powiecie brzeskim

W działania zaangażowały się prawie wszystkie przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja oraz szkoły ponadgimnazjalne z siedmiu gmin, znajdujących się na terenie powiatu brzeskiego. Jeszcze przed rozpoczęciem projektu starosta brzeski spotkał się z wójtami i burmistrzami tych gmin, aby uzyskać ich zgodę. Dobra komunikacja okazała się niezbędna do skutecznego funkcjonowania podczas dwuletniej współpracy.

Partnerem Powiatu zostały Biblioteka Pedagogiczna i Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Brzesku oraz Samorządowe Centrum Edukacji w Tarnowie. Nawiązaliśmy również kontakt z Małopolskim Kuratorium Oświaty oraz Okręgową Komisją Egzaminacyjną w Krakowie. Dzięki tej współpracy osoby wspomagające szkoły i przedszkola miały zapewnione silne wsparcie merytoryczne m.in. z zakresu wykorzystywania wyników edukacyjnej wartości dodanej (EWD), a także zasad i form sprawowania nadzoru pedagogicznego przez dyrektora szkoły. Udało nam się trafnie zdiagnozować prace szkół oraz dostosowywać tematy i sposoby wsparcia do potrzeb nauczycieli.

Pomimo zakończenia projektu w szkołach i przedszkolach nadal toczą się działania rozwojowe i trwa współpraca między różnymi placówkami. Działają sieci nauczycieli, organizowane są spotkania dla dyrektorów. Potrzebne jest dalsze wsparcie. Dlatego też Zarząd Powiatu podjął decyzję o utworzeniu Powiatowego Centrum Edukacji. Placówka powstała w oparciu o bazę lokalową Szkolnego Schroniska Młodzieżowego. Celem jest stworzenie nowoczesnego ośrodka szkoleniowego dla nauczycieli oraz wykorzystanie naszych doświadczeń projektowych.

Krzysztof Sroka

Dyrektor Powiatowego Centrum Edukacji w Brzesku

Krakowski pomysł na wspomaganie

Prowadzenie skutecznego i efektywnego wspomagania szkół wymaga partnerstwa: poradni psychologiczno-pedagogicznej, biblioteki pedagogicznej, ośrodka doskonalenia nauczycieli i innych instytucji na danym terenie. Każda z nich powinna realizować działania zgodne z własnymi zadaniami i kompetencjami pracowników. Ponieważ nie mamy na terenie gminy miejskiej Kraków ośrodka doskonalenia oraz biblioteki, opracowaliśmy własny model wspomagania i jako głównych koordynatorów wskazaliśmy poradnie psychologiczno-pedagogiczne (w tym specjalistyczne).

Zespół koordynacyjny

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 2

- Dyrektor poradni – Koordynator organizacyjno-merytoryczny
- Koordynator merytoryczny (doradca metodyczny)

Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Wczesnego Wspomagania

- Dyrektor poradni – Koordynator organizacyjno-merytoryczny
- Koordynator merytoryczny (doradca metodyczny)

Realizatorzy

Organizator
Rozwoju
Szkoły (ORS)
– pracownicy PPP

Animator
Rozwoju
Szkoły (ARS) –
pracownicy szkoły

Koordynatorzy
sieci

Eksperti
prowadzący
szkolenia
i konsultacje

Zespół koordynacyjny ma świadomość konieczności budowania modelu opartego na partnerstwie wielu instytucji. Partnerstwo daje możliwość korzystania ze wspólnych zasobów, umożliwia wymianę myśli i doświadczeń, sprzyja podejmowaniu i realizacji wspólnych inicjatyw.

Prowadzone działania wymagają ogromnego zaangażowania ze strony dyrektora poradni i innych pracowników. Dlatego też dobrym rozwiązaniem okazało się zatrudnienie dwóch koordynatorów merytorycznych (doradców metodycznych), którzy wspierają nas we wspomagananiu szkół. Służą pomocą w zakresie dydaktyki i metodyki nauczania, są wsparciem w procesie konstruowania planu rozwoju szkoły, dostarczają informacji na temat realiów pracy nauczycieli. Liczymy, że jeśli szkoła wejdzie na drogę rozwoju przy naszym aktywnym udziale, to w kolejnych latach będzie prowadziła ten proces samodzielnie z doraźną pomocą pracowników poradni.

Projekt pilotażowy „Nowa jakość edukacji w Gminie miejskiej Kraków w ramach nowej formuły kompleksowego wspomaganiania szkół” jest w całości finansowany ze środków Gminy miejskiej Kraków.

Elwira Zadęcka
Dyrektor Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej nr 2 w Krakowie

- Jakie korzyści z organizacji wspomagania szkół osiągnie społeczność lokalna?
- Na ile organizacja wspomagania szkół pozwoli zbudować/wzmocnić spójność edukacyjną systemu oświaty na terenie danego powiatu?
- Jakie wskaźniki potwierdzą celowość wydawania pieniędzy na wspomaganie?
- W jaki sposób samorząd dba o wysoką jakość oświaty na swoim terenie?
- Czy wiemy, jakie działania samorządu służą efektywnemu zarządzaniu siecią szkół i placówek?

